

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора

з навчальної роботи

« ____ » _____ 2013

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОЛІТИЧНІ СИСТЕМИ КРАЇН СВІТУ
для студентів**

галузі знань **0302** **Міжнародні відносини**

напрями підготовки

**6.030203 – міжнародні економічні відносини, 6.030204 – міжнародна
інформація, 6.030205 – країнознавство, 6.030206 – міжнародний бізнес**

КИЇВ – 2013

Робоча програма дисципліни *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»* для студентів *галузі знань* 0302 міжнародні відносини, *напрямів підготовки* 6.030203 – міжнародні економічні відносини, 6.030204 – міжнародна інформація, 6.030205 – країнознавство, 6.030206 – міжнародний бізнес.

«___» _____ 2013 року – 14 с.

Розробники: кандидат політичних наук **Бовсунівський Павло Васильович**,
кандидат політичних наук **Сахаренко Олександр Вікторович**

Робоча програма дисципліни *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»* затверджена на засіданні кафедри країнознавства

Протокол №від «....» 20__ року

Завідувач кафедри _____ В.П.Крижанівський
(підпис)

Схвалено науково - методичною комісією Інституту міжнародних відносин

Протокол від «___» _____ 20__ року №__

Голова науково-методичної комісії _____ О.А.Коппель
(підпис)

«___» _____ 20__ року

© П.В.Бовсунівський 2014 рік

© О.В. Сахаренко 2014 рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»* є складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» з *галузі знань – 0302 міжнародні відносини, напрямів підготовки - 6.030203 – міжнародні економічні відносини, 6.030204 – міжнародна інформація, 6.030205 – країнознавство, 6.030206 – міжнародний бізнес.*

Дана дисципліна входить у **цикл нормативних навчальних дисциплін спеціальностей - 6.030203 – міжнародні економічні відносини, 6.030204 – міжнародна інформація, 6.030205 – країнознавство, 6.030206 – міжнародний бізнес.** Викладається в **обсязі – 72 год. (2 кредити ECTS)** зокрема: *лекції – 18 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 38 год.* У курсі передбачено **1 змістовий модуль** та **1 підсумкова модульна контрольна робота.** Завершується дисципліна – **заліком.**

Мета дисципліни – формування у студентів комплексного підходу до вивчення закономірностей і особливостей політичного розвитку, функціонування партійних систем та політичних режимів країн і регіонів – Співдружності Незалежних Держав; Європейського Союзу; Східної, Південно-Східної й Південної Азії; Близького Сходу; Арабського Заходу; Тропічної й Південної Африки; Англо-Америци й Латинської Америци; вміння володіти компаративним методом дослідження політичних процесів і систем; розуміння глобальних і регіональних тенденцій світового розвитку, а також ознайомлення студентів із ключовими проблемами політичних систем країн світу.

Завдання – ознайомлення студентів із понятійно-категоріальним апаратом країнознавчої дисципліни *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»*, вивчення міжнародно-історичних і політико-правових особливостей розвитку країн та регіонів пострадянського простору, євроатлантичної спільноти, Азії, Африки та Латинської Америци, отримання студентами уявлення про державний устрій і політичні режими країн СНД, Європи, Азії, Африки й Америци та їхніх регіональних об'єднань;

Курс складається з **одного змістового модуля.**

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- **понятійно-категоріальний апарат нормативного курсу «Політичний розвиток та політичні системи країн світу»;**

- особливості політичних систем та політичного розвитку країн світу;
- загальні тенденції впливу політичних систем держав світу на вироблення й реалізацію їх зовнішньої політики;
- характер впливу партійних систем держав СНД, Європи, Азії, Африки й Америки на їх зовнішню політику;
- історично-цивілізаційні, геополітичні, суспільно-політичні й правові особливості розвитку країн та регіонів;
- політичні складові країнознавчих досліджень.

вміти:

- добирати, систематизувати й аналізувати політологічну інформацію;
- будувати загальну схему порівняльно-політичної країнознавчої характеристики;
- орієнтуватися в політичній проблематиці країн світу;
- використовувати методології системного й компаративного підходів в дослідженнях політичних систем країн регіону;
- формулювати припущення, передбачення та прогнози в розвитку політичних процесів та міжнародних відносин в країнах та регіонах світу;
- складати наукову бібліографію з політичної проблематики;
- готувати письмові та усні реферати, а також презентації із запропонованої проблематики, використовуючи для цього сучасні комп'ютерні технології;

Місце дисципліни в системі підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин: нормативна навчальна дисципліна *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»* є складовою циклу професійно-практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», на пряму підготовки міжнародна інформація.

Зв'язок з іншими дисциплінами. Дисципліна *«Політичний розвиток та політичні системи країн світу»* тісно пов'язана з такими нормативними курсами як «Країнознавство», «Основи наукових досліджень», «Історія політичних вчень», «Історія міжнародних відносин», «Міжнародні організації», «Теорія міжнародних відносин».

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1: Політичний розвиток та політичні системи країн світу як навчальна дисципліна в рамках країнознавчих досліджень

Сутність навчальної дисципліни «Політичний розвиток та політичні системи країн світу» та її зв'язок із фундаментальними проблемами політичного життя. Теоретичні джерела та концептуальні витoki дисципліни. Структура й основні методи дослідження дисципліни. Застосування дисципліни «Політичний розвиток та політичні системи країн світу» в країнознавчих дослідженнях.

Тема 2: Еволюція політичних систем учасників СНД: компаративний аналіз

Особливості процесу суверенізації й оформлення поділу влади в республіках колишнього СРСР. Огляд політичної ситуації в країнах регіону після здобуття незалежності. Посилення президентської влади - провідна тенденція політичного розвитку країн СНД. Криза парламентаризму на пострадянському просторі. Проблема політичної стабільності й свободи ЗМІ. Особливості формування політичних режимів Російської Федерації, України й Казахстану.

Тема 3: Особливості політичних систем країн Євросоюзу

Типології політичних режимів й різновиди сучасних політичних режимів. Парламентська монархія в державах Скандинавії й Бенілюксу: спільне та особливе. Виборчий процес і виборча кампанія в Сполученому Королівстві Великої Британії й Північної Ірландії. «Канцлерська демократія» в ФРН. «Раціоналізований парламентаризм» П'ятої республіки в Франції. Пропорційна виборча система в країнах Південної Європи: особливості функціонування. Вплив фінансово-економічної кризи на політичний розвиток в країнах ЄС.

Тема 4: Політичні системи та політичний розвиток держав Східної й Південно-Східної Азії

Сутність і функції політичної ідеології. Стабілізація політичного режиму в КНР після смерті Мао Цзедуна. Еволюція ідейно-теоретичних і організаційних засад діяльності Комуністичної партії Китаю. Тоталітарний комуністичний режим КНДР та його курс на самоізоляцію. Перехід від авторитаризму до демократії в Республіці Корея. Політичні системи Соціалістичної Республіки В'єтнам, ЛНДР і Королівства Камбоджа: постбіполярні трансформації. Опозиційні рухи й проблема реформування політичних систем ідеократичних країн.

Тема 5: Становлення й розвиток політичних систем країн Південної Азії

Історичні передумови формування політичних систем країн Південної Азії. Національне питання в Індії й Шрі-Ланці та вдосконалення їхнього адміністративно-територіального устрою. Еволюція багатопартійності в Індії, Бангладеш і Шрі-Ланці: від поляризованого плюралізму до двопартійної системи. Вплив релігії на політичний розвиток Ісламської Республіки Пакистан. Повалення абсолютистської монархії в Непалі й проголошення федеративної демократичної республіки. Мальдівська Республіка: від авторитаризму до демократії.

Тема 6: Політичні системи та тенденції політичного розвитку країн

Близького Сходу

Внутрішні й зовнішні чинники поширення бюрократичних авторитарних систем. Вплив ісламу на політичний лад і судову систему країн Близького Сходу. Концепція «веляят-е-факіх» і еволюція іранського теократичного режиму. Особливості формування політичних систем абсолютних арабських монархій. Дуалістична монархія в Йорданії. Парламентська республіка в Лівані й Іраку. Вплив «Арабської весни» на політичні системи держав Близького Сходу. Особливості політичної системи Держави Ізраїль.

Тема 7: Формування й еволюція політичних систем країн Тропічної й

Південної Африки

Суспільно-політична орієнтація нових незалежних держав «на південь від Сахари». Крах політики «соціалістичної орієнтації» після холодної війни й труднощі лібералізації країн Тропічної Африки. Уроки політичної модернізації в капіталістичних державах регіону. Система апартеїду й особливості демократичного транзиту в Південно-Африканській Республіці. Державний лад і устрій ПАР за Конституцією 1996 р.: «надпарламентська республіка».

Тема 8: Політичні системи США і Канади: порівняльний аналіз

Основні етапи формування американського й канадського конституціоналізму. Республіканська форма правління на прикладі Сполучених Штатів Америки. Феномен «роздільного правління». Поділ влади й система «стримувань та противаг». Особливості системи лобювання у США. Становлення Канади від колонії до незалежної держави. Партийна й виборча система «королівства Співдружності».

Тема 9: Політичні системи республік Латинської Америки: теорія й практика

«Суперпрезидентська» республіка. Військово-диктаторські режими в країнах Латинської Америки та їхні політичні наслідки. Утвердження системи представницької демократії після завершення холодної війни. Формування багатопартійності. Державний лад і виборче законодавство Бразилії й Аргентини. Будівництво «соціалізму XXI століття» в Болівії, Венесуелі й Еквадорі: спільне й особливе. Громадянська війна в Колумбії та її вплив на політичну систему країни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основна:

Ваславский Я.И. Конституционные условия для демократии: Сравнительный анализ. – М.: МГИМО – Университет, 2008. – 192 с.

Гелей С.Д., Рутар С.М. Політико-правові системи світу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 668 с.

Головченко В. Політико-правові системи країн Азії: Курс лекцій. – К.: ІМВ, 2005. – 210 с.

Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: Навчальний посібник. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – 336 с.

Государственная политика и управление. Учебник. В 2 ч. Часть II. Уровни, технологии, зарубежный опыт государственной политики и управления / Под ред. Л.В.Сморгунова. – М.: РОССПЭН, 2007. – 495 с.

Дербишайр Д. Денис, Дербишайр Ян. Политические системы мира: В 2 т. Пер. с англ. – М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2004. - Т. 1. – 512 с.; Т. 2. – 496 с.

Эндрейн, Чарльз Ф. Сравнительный анализ политических систем. Эффективность осуществления политического курса и социальные преобразования. – М.: ИНФРА - М, 2000. – 320 с.

Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. посібник / М.С.Дорошко, Р.А.Кривонос, В.П.Крижанівський, Н.Ф.Сербіна. – К.: Ніка – Центр, 2009. – 312 с.

Країнознавство: підручник / В.І.Головченко, М.С.Дорошко, П.М.Ігнат'єв та ін.; за ред. В.П.Крижанівського, В.І.Головченка. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 590 с.

Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 551 с.

Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник / Отв. ред. – д.ю.н. А.Я.Сухарев. – М.: «Издательство НОРМА», 2001. – 840 с.

Ровдо В. Сравнительная политология: учеб. пособие. В 3 ч. Ч.2. – Вильнюс: ЕГУ – Москва: ООО «Вариант», 2008. – 372 с.

Саидов А.Х. Национальные парламенты мира: энцикл. справ. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 720 с.

Чиркин В.Е. Основы сравнительного государственоведения. – М.: Издательский дом «Артикул», 1997. – 352 с.

Шаповал В.М. Державний лад країн світу. – К.: Український Центр Правничих Студій, 1999. – 320 с.

2. Додаткова:

Тема 1

Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: Мировой обзор: Учебное пособие. – М.: Аспект Пресс, 2002.- 537 с.

Бойчук-Бойчук Л. Методика синергетичного аналізу соціально-політичних систем (теоретичний аспект) // Людина і політика. – 2004. - № 4. – С.92-105.

Лапицкий М.И. К свободной демократии или демократической тирании. Разговаривая с Токвилем // Полис. - 1992. - № 5-6. – С.143-155.

Петрінко В. «Політика» Арістотеля та розвиток політичної думки італійського Відродження // Людина і політика. – 2001. - № 5. – С.96-104.

Сморгунов Л.В. Современная сравнительная политология. Учебник. – М.: РОССПЭН, 2002. – 472 с.

Ткачук В. Моделювання в системі методів аналізу політичних процесів // Людина і політика. – 2004. - № 2. – С.58-62.

Тема 2

Батенко Т. Королі СНД: Портрети дванадцяти президентів. – Львів: Кальварія, 2000. – 216 с.

Гринкевич О., Чередниченко О. Феномен Олександра Лукашенка // Політична думка. – 2000. - № 2. – С.112-130.

Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД і Балтії: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2008. – 308 с.

Карбалевич В. Білоруська модель посткомуністичних трансформацій // Політична думка. – 2000. - № 1. – С.38-56.

Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посіб. – К.: Знання, 2010. – 487 с.

Пахарєв А. Пострадянський авторитаризм: куди йдемо // Віче. – 2001. № 7. – С.29-37.

Сімон Г. Крах парламентаризму в Білорусі, Росії й Україні // Політична думка. – 2000. - № 2. – С.59-63.

Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 536 с.

Тема 3

Гришин И. Социал-демократия Швеции: трудное расставание с прошлым // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 9. – С. 70-82.

Дейвіс Н. Європа. Історія / Пер. з англ. П.Тарашука за участі О.Коваленка. - К.: Основи, 2000. – 1464 с.

Кудряченко А. Парламентська система ФРН – засадничий принцип західної демократії // Віче. – 2002 р. - № 4. – С.69-74.

Лебедева Т.Ю. Путь к власти. Франция: выборы президента / Отв. ред. Засурский Я.Н. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1995. – 123 с.

Любин В.П. Итальянская партийно-политическая система в 90-е гг. (Переход от первой ко Второй республике) // Мировая экономика и международные отношения. - 1998. - № 3 . - 85-96.

Новиков Г.И. Де Голль, голлисты и голлизм // Новая и новейшая история. - 1990. - № 3. – С.37-42.

Объединённая Германия: десять лет: Проблемно-тематический сборник / РАН. ИНИОН. Отв. ред. А.А.Амплеева. – М., 2001. – 273 с.

Полях Л. Визначення і розмежування повноважень між органами держави і місцевого самоврядування: досвід романської Європи // Людина і політика. – 2002. - № 2. – С.139-149.

Соколов В.Н., Соколов А.С. Английский лейборизм: вчера и сегодня. – Одесса: Маяк, 2007. – 250 с.

Тема 4

Борох О., Ломанов А. Неосоциализм Ху Цзиньтао и современная идеология КНР // Pro et Contra (Московский центр Карнеги). – 2005. - № 3(30). – С.20-39.

Головченко В.І. Китай: країнознавчий портрет. – К.: Знання, 2010. – 71 с.

Грищенко Т. Регулювання внутрішньої політики в перехідному суспільстві (Досвід В'єтнаму) // Нова політика. – 1999. – № 4. – С.21-23.

Грищенко Т. Відкрившись для решти світу. Идеократичні країни Індокитаю на шляхах соціально-економічного прогресу // Політика і час. – 2002. – № 4. – С.44-49.

Панин А., Альтов В. Северная Корея. Эпоха Ким Чен Ира на закате. – М.: ОЛМА-ПРЕСС Образование, 2004. – 320 с.

Султанський П. Стратегія «дої мой» – оновлення // Політика і час. – 2005. - № 4. – С. 8-16; № 5. – С. 3-10.

Титаренко М.Л. XVII съезд КПК. «Перспективы светлые, но путь извилистый» // Международная жизнь. – 2007. - № 12. – С.33-39.

Тема 5

Баранов С. Сикхський сепаратизм: досвід незалежної Індії // Політика і час. – 1997. - № 5-6. – С.65-69.

Ігнат'єв П.М. Індія на шляху до лідерства в Південній Азії. – Чернівці: Книги - ХХІ століття, 2006. – 503 с.

Ігнат'єв П.М. Проблема тероризму в Індії: витоки та наслідки // Стратегічна Панорама. - 2007. - №3. – С.88 - 95.

Ігнат'єв П.М. Зміна політичних еліт на території півострова Індостан: виклики для Індії // Політологічний вісник. – 2008. - № 37. – С.332 - 343.

Ігнат'єв П.М. Шрі-Ланка: Країнознавчий портрет. – Чернівці: Книги – ХХІ століття, 2009. – 288 с.

Поліха І. Свобода опівночі або чому не справдився жоден песимістичний прогноз // Політика і час. – 1997. - № 7. – С.53-57.

Поліха І. У пошуку консолідуючої ідеї. Зростання впливу партій релігійної орієнтації на внутрішньополітичні процеси сучасної Індії // Політика і час. – 1997. - № 11. – С.40-44.

Тема 6

Воскресенский А.Д. Политические системы и модели демократии на Востоке: Учеб. пособие для студентов вузов. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 190 с.

Гура В. Арабський світ: політичний іслам і суспільство // Нова політика. – 2001. - № 1. – С.21-23.

Кушніренко В. Шаріатська концепція реформування державної системи в ісламських країнах // Людина і політика. – 2003. - № 2. – С.37-47.

Майдан І.Г. Інститути державної влади в Ісламській Республіці Іран (ІРІ) // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – К., 2001. – Вип.5. – С.334-343.

Пророченко Н. Сила ісламських традицій. Політичні традиції й демократизація у державах Аравійського півострова // Політика і час. – 2003. - № 8. – С.62-67.

Сапронова М.А. Политический процесс в арабских странах: учеб. пособие. – М.: МГИМО – Университет, 2008. – 320 с.

Тема 7

Бочаров В.В. Власть, традиции, управление (Тропическая Африка). – М.: Наука, 1992. – 296 с.

Головченко В.І. Сучасна конфліктогенність в Африці // Політологічний вісник. Збірник наукових праць. – К.: „ІНТАС”, 2008. – Вип.37. – С.325-331.

Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.): навч. посіб. – К.: Либідь, 2010. – 520 с.

Лукін В. На розламах етнічної структури // Політика і час. – 1997. - № 8. – С.36-41.

Мир в ХХ веке / Отв. ред. акад. А.О.Чубарьян. – М.: Наука, 2001. – 487 с.

Притворов А.В. Южная Африка и другие страны южноафриканского региона в эпоху перемен. – М.: Институт Африки РАН, 2002. – 108 с.

Хорос В.Г., Чешков М.А. Авторитаризм и демократия в третьем мире // Мировая экономика и международные отношения. – 1995. - № 7. – С.36-56.

Тема 8

Ажаева В.С. Канадская социал-демократия (социально-экономическая стратегия в 60-70 годах) – М.: Наука, 1988 – 94 с.

Ажаева В.С. Канада: тенденции социально-политического развития. – М.: ИНИОН, 2001. – 84 с.

Американские президенты: 41 исторический портрет от Джорджа Вашингтона до Билла Клинтона / Под ред.Ю.Хайдекинга; Пер.с нем. Л.В.Седовой. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 1997. – 636 с.

Печатнов В.О. От Джефферсона до Клинтона: Демократическая партия США в борьбе за избрателя. – М.: Наука, 2008. – 503 с.

США на рубеже веков / Отв. ред. С.М.Рогов. – М.: Наука, 2000.

Трояновская М.О. США: у истоков двухпартийной системы. – М.: Международные отношения, 1989. – 176 с.

Тема 9

Гайнутдинова Г. Гражданское общество в Аргентине и Бразилии // Латинская Америка. – 2009. – № 11. – С.72-79.

Головченко В.І. На чолі «лівої вісі» Латинської Америки: політичний портрет Уго Чавеса // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Вип. 68. Ч. I. – К.: КНУ ІМВ, 2007. – С.3-9.

Головченко В.І. «Ліва вісь» Латинської Америки в контексті цивілізаційного вибору України // Зовнішні справи. – 2009. - № 1. – С.34-37; № 2. – С.28-31.

Кириченко В. Парламент - він і за Атлантикою парламент. Досвід облаштування і діяльності вищої гілки влади в країнах Латинської Америки і Карибського басейну // Віче. – 2002. - № 10. – С.67-74.

Кириченко В. Президент у структурі влади. Із досвіду країн Латинської Америки і Карибського басейну // Віче. – 2003. – № 7. – С.70-74.

Кириченко В. Венесуела: протистояння зростає // Політика і час. – 2003. - № 3. – С.61-66.

Кириченко В. Колумбія: півстоліття герильї // Політика і час. – 2004. - № 4. – С.80-84.

Латинская Америка и Карибы. Политические институты и процессы / Отв. ред. З.В.Ивановский. – М.: Наука, 2000. – 448 с.